

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2005

MÁRIA TOMSOVÁ

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: sociálních studií a speciální pedagogiky

Bakalářský studijní program: *Předškolní a mimoškolní pedagogika*

Studijní obor: *Speciální pedagogika pro učitele MŠ a vychovatele*

Název BP:

***VOLNOČASOVÉ AKTIVITY MENTÁLNĚ POSTIŽENÝCH DĚTÍ
V ÚSTAVNÍM ZARÍZENÍ***

Autor:

Mária Tomsová

Místo 18

431 58 Místo

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: *doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.*

Počet:

Stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh	CD
49		6	4	9	34	1

V Místě dne: 1.9.2005

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Místě dne: 1.9.2005

Mária Tomsová

vlastnoruční podpis

Prohlášení o využití výsledků BP:

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Autor:

Mária Tomsová

Podpis:

vlastnoruční podpis

Adresa:

Místo 18
431 58 Místo

Datum: 1. 9. 2005

Poděkování

Mé poděkování patří panu: doc. PhDr. Bohumilu Stejskalovy,CSc., za jeho pomoc, cenné rady a trpělivost v průběhu přípravy a vypracování Bakalářské práce.

Děkuji všem pracovníkům Výchovního ústavu a Dětského domova se školou v Místě, kteří byli ochotni mi věnovat svůj čas a podíleli se se mnou o své znalosti a zkušenosti v oblasti pedagogické práce.

V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům, za trpělivost, kterou se mnou měli po celou dobu přípravy mé bakalářské práce.

podpis

Název bakalářské práce: Volnočasové aktivity mentálně postižených dětí
v ústavním zařízení

Název bakalářské práce: Free Time Activities for Mentally Handicapped
Children in Mental Asylums

Jméno a příjmení autora: Mária Tomsová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2004 - 2005

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Resumé

Bakalářská práce se zabývala využíváním volnočasových aktivit mentálně postižených dětí ve speciálním výchovném zařízení. Vyvozováním poznatků o vlivu a působení prostředí a pedagogických pracovníků na utváření osobnosti dětí a mládeže ze sociálně slabých rodin nebo jedinců s patologickými zkušenostmi.

V teoretické části byly vymezeny základní odborné termíny. Objasňována specifika volného času dětí. Stručně specifikuje různá zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

V praktické části byly zpracovány dotazníky, ze kterých vyplývá současný stav malého vzorku našich dětí a mládeže umístěných v ústavním zařízení.

Praktická část byla uzavřena rozborem a vlastní interpretací získaných dat.

Summary

This thesis discusses leisure time activities of mentally handicapped children in mental health institutions. It focuses on the influence of the institutional environment and social workers on the character development of children and youth from socially challenged families or individuals with pathological experience. In the theoretical part, the terminology of the field is defined, specific issues about Childrens' free time activities are explained, and different care forms of mental health institutions described. In the practical part, a questionnaire was given to a small sample of participants to review the current situation in such institutions followed by the analysis and interpretation of results.

Obsah

1 Úvod	7
2 Teoretická východiska práce	8
2.1 Volný čas – vymezení pojmu	8
2.1.1 Charta výchovy pro volný čas	9
2.2 Volný čas dětí a jeho specifika	10
2.3 Charakter výchovy pro volný čas	11
2.4 Rodina a její úloha v oblasti volného času	12
2.4.1 Výchovné styly v rodině	14
2.4.2 Selhání výchovné péče v rodině	14
2.5 Ústavní výchova a ochranná výchova	15
2.5.1 Typy školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	15
2.6 Ústavní zařízení a jeho úkol v péči o postižené děti	16
2.6.1 Struktura skupin v ústavním zařízení	17
2.7 Osobnost vychovatele	18
2.8 Analýza výchovné situace	19
2.9 Organizace volného času v ústavu	19
3 Praktická část	22
3.1 Cíl praktické části	22
3.2 Popis výběrového vzorku	22
3.3 Stanovení předpokladů	23
3.4 Použité metody	23
3.4.1 Studium dokumentace	23
3.4.1.1 Závěr ze studia dokumentace	37
3.4.2 Rozhovor a pozorování	37
3.4.2.1 Závěr z rozhovoru a pozorování	38
3.4.3 Dotazník	38
3.4.3.1 Analýza dotazníku „Můj volný čas v ústavu“	38
3.4.3.2 Analýza dotazníku „Můj volný čas doma“	39
3.4.3.3 Analýza dotazníku „Přehled o zájmech dětí“	44
3.5 Závěr praktické části	45
4 Závěr	46
5 Návrh opatření	47
6 Seznam použitých zdrojů	48
7 Seznam příloh	49
8 Přílohy	

1 Úvod

Ve své práci jsem se zaměřila na průzkum využívání volnočasových aktivit mentálně postižených dětí umístěných ve speciálním výchovném zařízení. Zajímají mě kritéria, která jsou klíčová při sestavování měsíčních výchovných plánů. Tyto plány jsou podkladem pro činnost výchovných skupin v průběhu měsíce.

Další skutečností, která je předmětem zkoumání, je možnost volnočasových aktivit dětí. Jedná se například o zapojení do zájmových kroužků a činností o prázdninách.

Celý průzkum je prováděn na mém pracovišti. Tím je speciálně výchovné zařízení etopedického charakteru. Zařízení je výchovný ústav a dětský domov se speciálními školami. Již z názvu je patrné, že v zařízení děti plní svou školní docházku a to ve zvláštní a pomocné škole. Mládež s ukončenou povinnou školní docházkou pokračuje ve vzdělávání v praktické škole jednoleté a dvouleté.

V současné době zařízení plní funkci výchovného ústavu pro mládež a z dřívějšího výchovného ústavu pro děti je vytvořen dětský domov se školou. Do dětského domova se školou jsou zařazovány děti, které mají nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovu a mají-li závažné poruchy chování, pro které nemohou být zařazeny do dětského domova. Ubytování dětí v celém zařízení je internátního typu. V současné době je část zařízení v rekonstrukci. Záměrem je vybudovat prostory pro tři rodinné buňky. V těchto buňkách budou bydlet heterogenní skupiny, aby se život těchto dětí co nejvíce podobal běžnému rodinnému prostředí.

Cílem bakalářské práce je zmapovat zájmy dětí středního školního věku 12 - 15 let (pubescenty) a staršího školního věku 15 - 18let (postpubescenty) a porovnat případné rozdíly v preferenci volnočasových aktivit dívek a chlapců v tomto zařízení. Zaměřuji se také na sestavování měsíčních plánů u jednotlivých skupin, zda se v nich bere zřetel na zájem, možnosti a schopnosti těchto lehce mentálně postižených dětí. Dalším cílem mého zájmu je nabídka volnočasových aktivit formou zájmových útvarů a jejich využívání těmito dětmi.

Celý průzkum je prováděn v 5ti výchovných skupinách u 20ti dětí středního školního věku a 17ti dětí staršího školního věku. Zároveň jsem se zaměřila na názor 10ti vychovatelů, kteří u těchto dětí pracují.

Použitou metodou při průzkumu je u dětí i dospělých nestandardizovaný dotazník uzavřený, studium dokumentace skupin a pozorování. Předpokládám, že v zařízení mentálně postižené děti tráví svůj volný čas organizovanou formou a při tvorbě měsíčních plánů je přihlíženo k jejich zájmům, schopnostem a možnostem.

1 Teoretická východiska práce

2.1 Volný čas – vymezení pojmu

Objasnění pojmu volný čas se zabývá mnoho odborných publikací. Často se zde definice, které za volný čas označují opak nutné práce či povinností, chápou jej tedy jako dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám uspokojení a uvolnění. Definovat volný čas lze jako čas určený k jakékoli činnosti, které se věnujeme z vlastní vůle, ať pro zábavu, prohlubování vědomostí, nebo jako dobrovolné účasti na společenském životě.

Pro snadnější orientaci se nyní pokusme oddělit sféru povinností a volného času. Volný čas není doba, kterou trávíme v zaměstnání (dětí ve škole) a činnosti s tím související. Dále se nejedná o činnost zabezpečující biologickou existenci člověka (dobu spánku, dobu spojenou se stravováním, hygienu, zdravotní péči), sebeobsahu, základní péči o zevnějšek a své osobní věci, povinnosti spojené s chodem domácnosti, péčí o děti a další členy rodiny. Ani další uložené pracovní či vzdělávací a časové ztráty spojené s těmito činnostmi netvoří náplň volného času.

Z toho lze vyvodit, že osobní čas jedince je možné rozdělit na *vázaný* a *zpola vázaný*. Vázaným časem rozumíme dobu, kterou musíme trávit v zaměstnání (dětí ve škole), dobu spánku. Zpola vázaný čas představuje dobu, kdy se věnujeme činnostem, které se v rámci časových možností mohou případně přesouvat, jako činnosti spojené s péčí o domácnost. Zbývající časové úseky, kdy se nevěnujeme zaměstnání (dětí škole), péči o sebe, péči o domácnost, tvoří volný čas jedince.

2.1.1 Charta výchovy pro volný čas (výňatek)

Tato charta byla navržena komisí pro výchovu a vzdělávání Světového sdružení pro rekreaci a volný čas (World Leisure and Recreation Association, WLRA) a schválena předsednictvem asociace v prosinci 1993 (plný text charty je k dispozici na stránce <http://www6.huji.ac.it/cosell/wlra>).

Volný čas (rekreace a další činnost ve volném čase prováděné) představuje specifickou oblast lidského života, přinášející člověku zvláštní prospěch: radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, radost, potěšení a štěstí. Poskytuje příležitost pro širokou škálu možností sebevyjádření a činnosti, které v sobě zahrnují prvky tělesné, duševní, sociální, umělecké i duchovní.

Volný čas představuje jeden z nejdůležitějších zdrojů osobního, společenského a ekonomického rozvoje a významně přispívá ke kvalitě života. Volný čas představuje kulturní statek i průmyslové odvětví, které vytváří pracovní místa, zboží a služby. Na kvalitu volného času mají vliv faktory politické, ekonomické, sociální, kulturní a stav životního prostředí, které mohou kvalitní prožívání volného času podporovat nebo stěžovat. Volný čas podporuje celkové zdraví a pohyb. Nabízí řadu příležitostí umožňujících jednotlivcům i skupinám výběr činností a zkušeností, které odpovídá jejich potřebám, zájmům a hodnotám. Volný čas má pro lidi největší přínos tehdy, když mohou spoluurčovat způsob, jímž ho budou trávit.

Volný čas je základním lidským právem... a nikomu nesmí být upírán na základě pohlaví, sexuální orientace, věku, rasy, náboženství a víry, zdravotního stavu, postižení nebo ekonomického postavení.

Rozvoj volného času napomáhá zajištění základních životních podmínek, jako je bezpečí, obydlí, potrava, zdroj finančních prostředků, vzdělání, udržitelné zdroje, rovnost a sociální spravedlnost.

Pro mnoho soudobých společností je charakteristická rostoucí nespokojenost, stres, nuda, nedostatek pohybu, ztráta tvořivosti, odcizení lidí. Všechny tyto problémy lze snižovat prostřednictvím volnočasových činností.

2.2 Volný čas dětí a mládeže a jeho specifika

Volný čas dětí a mládeže lze vymezit obdobným způsobem jako obecný pojem volného času. Volný čas dětí a mládeže tedy není doba trávená ve vyučování a činnostmi s ním souvisejícími, dále doba vyplněná činnostmi zabezpečující biologickou existenci člověka (spánek, jídlo, hygiena), sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a své osobní věci, povinnosti spojené s pomocí v domácnosti. Do sféry volného času nepatří ani doba vyplněná dalším vzděláváním a časovými ztrátami spojenými s těmito činnostmi.

Osobní čas dětí lze rozdělit na vázaný (kdy musí být ve škole, doba spánku), zpola vázaný (domácí povinnosti, příprava na vyučování) a volný.

Volný čas představuje dobu, kdy se může dítě věnovat činnostem podle vlastního výběru a zaměření. Specifickou zvláštností volného času u dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Podmínkou je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná. Míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, na jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.

Dítě je nezralý jedinec (psychicky, emočně i tělesně), který si teprve utváří hodnotový systém a hledá cestu jeho uplatnění.

Výchova ve volném čase má preventivní charakter. Sociální pozice dítěte je charakteristická nízkou zakotveností v systému sociálních rolí a umožňuje tak větší sociální flexibilitu a dynamiku. Proto je jedinec schopen se v dětství a mládí zajímat o více činností.

Struktura aktivit ve volném čase je určena nejen pozitivně, ale i negativně. Některé aktivity jsou pro určitý věk nepřijatelné.

Volný čas dětí a mládeže podléhá regulativnímu sociálnímu tlaku, v optimálním případě tlaku rodičů. Ti přebírají odpovědnost nejen za bezpečnost dítěte, ale též za uspořádání spektra kvalitních společensky žádoucích zájmů a za rozvoj talentu, tím napomáhají jeho všestrannému rozvoji. V podstatě zde mluvíme o kvalitní výchově ve volném čase a pro volný čas.

Pozvolná krystalizace zájmů dítěte a postupné přebírání odpovědnosti za svou vlastní osobu (zhruba od období puberty) umožňuje postupné uvolňování dítěte i v oblasti provozování volného času, ve smyslu samostatného výběru volnočasových aktivit společensky nezávadných, rozvíjející vlastní možnosti. Takové uvolňování aktivit by mělo být postupné a mělo by přicházet v době, kdy jsou u jedince již základy kvalitní výchovy pro volný čas položeny a je vytvořen základ adekvátní hodnotové orientace.

2.3 Charakter výchovy pro volný čas

Mezi nejvýznamnější subjektivní faktory ovlivňující způsob trávení volného času figuruje především věk jedince, pohlaví, zdravotní a psychické dispozice, dosažené vzdělání a určité životní zkušenosti (především vzor rodičů, aktivitami sdílených společně s rodinou). Na problematiku volného času a jeho provozování lze nazírat z různých úhlů a respektovat tak odlišné aspekty dané oblasti.

J. Pávková a kolektiv uvádí následující roviny řešení problematiky volného času. (Pávková 1999, s 17-20).

Z hlediska ekonomického je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda se alespoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno pro výchovu, vzdělání i pro komerční účely. Průmysl volného času je v běžných ekonomikách odvětvím samostatným a většinou dobře prosperujícím.

Z hlediska politického se zvažuje, jakým způsobem a do jaké míry bude stát prostřednictvím svých orgánů zasahovat do volného času jednotlivců. Stát také zajišťuje přípravu profesionálních pedagogů volného času a spolupodílí se na přípravě dobrovolných pracovníků v této oblasti.

Z hlediska sociologického a sociálně psychologického se sleduje, jak činnost ve volném čase přispívá k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy kultivovat. Významná je ve volném čase určitá možnost kompenzace vlivu problémových rodin a úrovně sociální péče.

Vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu je součástí socializace jedince.

Z hlediska zdravotně hygienického je důležitý pohled na využívání volného času. Důraz je kladen především na možnost podporování zdravého tělesného i duševního vývoje člověka.

Z hlediska pedagogického a psychologického je kladen důraz na věkové a individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Zabývají se tím, do jaké míry aktivity ve volném čase přispívají k uspokojování biologických i sociálních potřeb jedince.

Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich spontánní, uspokojovat potřebu nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, kladné citové odezvy, poskytovat pocit bezpečí a jistoty.

Z pedagogického hlediska má volný čas dětí a mládeže a péče o něj dva základní úkoly. Prvním z nich je bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami, tedy výchova ve volném čase. Druhým je výchova k volnému času, ta pomáhá jedinci nalézt oblast zájmové činnosti, která mu poskytne možnost uspokojení a seberealizace.

2.4 Rodina a její úloha v oblasti volného času

Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí. Tvoří systém sestávající se z prvků, jimiž nejsou jednotliví lidé sami o sobě, nýbrž lidé ve vzájemných interakcích a vztazích a vytváří celou síť vztahů. Rodina má zpravidla své subsystemy a je přitom zapojena do širšího společenského systému. V životě jedince je rodina primární sociální skupinou s bohatými intimními a citovými vazbami. Při narození si jedinec přináší na svět vrozené předpoklady a vlohy zděděné po předcích, nebo získané v průběhu prenatálního vývoje. Již v okamžiku početí jej formuje vliv prostředí, především nejbližšího sociálního. Rodina má tedy na jedince nejvýznamnější vliv.

Rodina je místem, kde jedinec získává prvotní osobní zkušenosti, seznamuje se se společenskými normami, podrobuje se procesu socializace (proces usměrňování biologicky podmíněných pudů společenskými normami a zvyklostmi) a enkulturace (osvojování norem a hodnot určité kultury).

Rodina je sociálně a geneticky předřazený subjekt jedince a vytváří zázemí pro jeho reálné aktivity. Má výsadní postavení při formování základů výchovy ve volném čase i pro volný čas. Je jedním z elementárních faktorů, které ovlivňují způsob trávení volného času jedince a to v dobrém i špatném slova smyslu.

Rodič, jako dospělá osoba disponující množstvím zkušeností, k němuž má dítě hluboký citový vztah, je pro svého potomka v mnoha ohledech vzorem, vědomím i nevědomím. Zájmy a aktivity jedince navazují na hodnotovou orientaci, kulturu a způsob života jeho rodiny. Ta se pro něj stává příkladem v tom, jak aktivně a kvalitně nakládá se svým volným časem. Naopak někteří rodiče bývají pro dítě negativním vzorem. Prvotní zkušenosti s volným časem získává dítě též prostřednictvím činností, kterým se věnuje rodina ve volném čase společně (výlety do přírody, sport). Dítěti se dostává příležitost seznámit se s různými zájmy a protože konkrétní alternativy provozuje s osobami, k nimž má hluboký citový vztah, snadno získává vztah i k těmto aktivitám a hodnotám jimi přenášenými.

Nejoptimálnější je kombinace osobního příkladu a záměrné, cílevědomé výchovy ve volném čase a pro volný čas. Smyslem výchovného ovlivňování volného času rodiči není pouze bezpečnost dítěte, ale též snaha o využití volnočasových aktivit k všestrannému harmonickému rozvoji dítěte, případně k rozvoji jeho konkrétního nadání. Úlohou rodiny je v rámci svých možností a s uplatněním principu přiměřenosti umožnit dítěti se zvolené činnosti věnovat a zájmy rozvíjet.

Máme na mysli především roviny časové (s ohledem na plnění povinností dítěte spojené s přípravou na vyučování a pomocí v domácnosti), *materiální* (v rámci finančních možností pořídit vybavení, zaplatit kurz), *organizační* (především u menších dětí, které je třeba odvést na místo) a *psychické* (dítě v zájmové činnosti podporovat, oceňovat dosažený úspěch, projevovat zájem).

2.4.1 *Výchovné styly v rodině*

Riziko rodinné výchovy ve volné a pro volný čas představují některé výchovné styly. Je jím především *perfekcionalistická výchova* (přetěžující dítě). Rodiče se snaží, aby dítě bylo co nejdokonalejší ve všem nebo v oboru, který má z jejich hlediska zvláštní hodnotu. Za takovým počínáním rodičů stojí často vlastní nesplněné ambice. Dítě zpravidla takto strávený čas jako volný neprožívá. Vystupuje zde do popředí nebezpečí stresování dítěte. Takové dítě bývá unavené, bez opravdového zájmu, musí vynakládat mnoho energie na činnost, která mu obvykle nepřináší uspokojení, jsou u něho charakteristické negativní prožitky a emoce. (Matějček,1992,s.63)

Jistá rizika v souvislosti s volným časem dítěte představuje i *zanedbávající výchova* (nechávací dítě víceméně napospas). Rodiče nechávají dítě samo sobě, nekladou dítěti bariéry, v jejich působení chybí řízení a kontrola. Dítě má „volný život“, není zde zpětná vazba rodičů, u dítěte se vytváří nízké vědomí povinnosti. Dítě postrádá zkušenosti se smysluplnými volnočasovými aktivitami. Děti a mladí lidé bez aktivních zálib a zájmů podléhají nudě, stávají se potencionálními nositeli sociálně patologického chování. Sdružují se v závadových partách, potulují se, experimentují se závislostmi různého druhu, stávají se pachateli trestné činnosti. (Matějček,1992,s.61)

Oba výchovné styly představují vybrané příklady nesprávné výchovy v rodině v souvislosti s volným časem dětí a mládeže.

2.4.2 *Selhání výchovné péče v rodině*

K nejčastějším příčinám negativního vlivu na výchovu dítěte patří neplnění rodičovských povinností, nesprávné výchovné metody, neochota rodičů přijímat kritiku a odbornou pomoc při výchově. O velkém riziku ve výchově můžeme hovořit, je-li v rodině alkoholismus či kriminální chování, nízká úroveň mravních a estetických hodnot. Poruchy ve výchově jsou zapříčiněny i nedostatkem citových podnětů a nedostatkem času věnovaného dětem. Děti ze zanedbávajících rodin se stávají nositeli sociálně patologického chování.

2.5 Ústavní výchova a ochranná výchova

Ústavní výchova je určena pro děti z rodin, kde jim není věnována potřebná péče nebo je jejich výchova vážně ohrožena. Do ústavní péče mohou být předány i děti, jejichž rodiče se o ně nemohou z vážných důvodů starat (jimi jsou, dlouhodobá nemoc, výkon trestu) nebo zemřeli.

Ochrannou výchovu zabezpečují školská zařízení pro nezletilé tehdy, není – li v rodině o dítě řádně postaráno a v jeho chování dochází k závažným poruchám, které nebyly možné odstranit preventivním opatřením nebo běžnou ústavní péčí. Tyto poruchy chování mívají již mnohdy podobu trestné činnosti. (Pávková, 1999, s. 142)

2.5.1 Typy školských zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy

Diagnostické ústavy se člení na dětský diagnostický ústav (dále již jen DDÚ) a *diagnostický ústav pro mládež* (dále již jen DÚM). DDÚ i DÚM zajišťují komplexní vyšetření z hlediska zdravotního, psychologického, zdravotního a sociálního. Cílem těchto vyšetření je odhalení příčin výchovných problémů, stanovení vhodných výchovných postupů s ohledem na prognózu dítěte. Diagnostické ústavy rozmisťují děti do příslušných zařízení. DDÚ jsou koedukované, DÚM jsou nekoedukované.

Dětské domovy jsou koedukovaná zařízení, nejrozšířenějším typem náhradní ústavní výchovy. Do dětského domova jsou umisťovány děti od 3 do 18ti let z problémového dysfunkčního rodinného prostředí, u nichž nedošlo vlivem zanedbávání výchovy k poruchám chování, dále děti dlouhodobě nemocných rodičů nebo děti osiřelé, které nemohou být osvojeny ani svěřeny do pěstounské péče.

Zvláštní školy internátní poskytují celotýdenní pobyt a výuku dětem mentálně, smyslově nebo tělesně postiženým. Jsou do nich umisťovány jak děti z rodin, tak i děti s ústavní výchovou, těm zvláštní škola zajišťuje péči na úrovni dětského domova.

Speciální výchovná zařízení jsou dětské výchovné ústavy (dále již jen VÚD), výchovné ústavy pro mládež (dále již jen VÚM). Tato výchovná zařízení jsou určena pro děti a mládež s uloženou ústavní nebo ochrannou výchovou z důvodů závažnějších poruch chování. Součástí zařízení bývají zvláštní školy, popřípadě odborná učiliště. (Pávková, 1999, s. 145-146)

Poznámka: v současné době již neexistují VÚD, byly nahrazeny dětskými domovy se školami (dále již jen DDŠ). Do DDŠ jsou zařazovány děti, které pro vážné poruchy chování nemohou být zařazeny do dětských domovů.

Vzhledem k povaze mé práce se zaměřuji na speciální výchovná zařízení, konkrétně na práci s dětmi v čase po vyučování, volných dnech a prázdninách. Činnost ve volném čase probíhá zpravidla přímo v zařízení. Zapojení dětí do činností mimo zařízení závisí na výsledcích socializace a resocializace.

2.6 Ústavní zařízení a jeho úkoly v péči o postižené děti

Úkolem ústavního zařízení je vytvoření trvalého prostředí, kde se dítěti dostane uspokojení nejen materiálních, ale i citových potřeb. Důležitá je výchovně vzdělávací činnost, která zajišťuje vedle vzdělávání i hodnotný odpočinek. Děti se mohou vyžít v různých zájmových činnostech. Učí se zde seberealizovat, plnit pracovní povinnosti, hygienickým návykům, soužití s vrstevníky. Seznamují se s organizací každodenního života v ústavu.

Cílem vychovatelů je formou výchovných zaměstnání a volnočasových aktivit vychovávat děti tak, aby si osvojily a upevnily mnohdy základní návyky, které budou potřebovat ve svém, pokud možno samostatném, životě. Do volnočasových aktivit se děti zapojují nenásilnou formou, dává se každému z nich možnost vyžití v aktivitách, které je zajímají. Tím je jim dána možnost seberealizace, vyniknout, v čem se jim daří.

Důležité je, aby se různé druhy denních činností v režimu dne ve svém sledu pravidelně střídaly a byly vybírány s ohledem na strukturu a individuální zvláštnosti dětí a na podmínky a možnosti ústavu.

Je nutné brát ohled na skutečnost, že děti přicházejí z málo podnětného prostředí. Samotní rodiče bývají na nízké intelektové úrovni a taktéž z hlediska sociálního se v rodině vyskytuje řada negativních faktorů.

Důležité je vytvoření určitých citových vazeb mezi dítětem a vychovatelem, vytváří se tak příznivá atmosféra s pocitem důvěry a jistoty. V každodenní činnosti nejde jen o bezchybné naplánování a zorganizování činnosti, ale hlavně o situaci, kdy dítě má potřebu důvěrně komunikovat. Pohovořit o svých problémech, prožitcích a pocitech. To je doba, kdy je dítě ochotno přijímat dobře míněné rady dospělých.

2.6.1 Struktura skupiny v ústavním zařízení

Skupiny v ústavních zařízeních mohou být heterogenní nebo homogenní. Do heterogenních skupin se zařazují děti v dětských domovech. Takové skupiny se nejvíce přibližují sourozenecké skupině v běžné rodině.

Ve výchovném ústavu musí mít vychovatel na paměti, jaké děti jsou ve skupinách (s poruchami chování, se špatnými sociokulturními návyky, s trestnou činností a sexuálními zkušenostmi, sexuálně zneužívané děti). Vychovatel musí vymezit pomyslné mantinely, musí být důsledný, pracovat soustavně, cílevědomě vést děti k uvědomělému chování, podporovat pozitivní citění u svěřených dětí.

Z počátku socializace u zařazeného dítěte do skupiny bývají častější projevy nekázně. Je to snaha dítěte hledat své místo ve skupině a pokud možno získat vedoucí postavení a využít slabší ve svůj prospěch. takovém případě musí vychovatel využít své pedagogické schopnosti a na základě potřeb, zájmů a individuálních vlastností dítěte řídit a kontrolovat veškerou činnost. Pro děti je důležité nejen vytvoření výchovného cíle i vyslovení určité perspektivy a dosažitelné budoucnosti, ke které dítě vede.

2.7 Osobnost vychovatele

Práce vychovatelů ve speciálním výchovném zařízení je velmi náročná. Do takového zařízení přicházejí zpravidla děti opožděné, s málo rozvinutou psychikou i sociální stránkou osobnosti a se značnými mezerami ve vědomostech, dovednostech, hygienických a kulturních návycích. Vychovatel neplní jen navytýčené výchovné cíle u jednotlivých dětí, ale nahrazuje dětem i jejich rodiče. Musí mít k nim proto osobní vztah.

Vychovatel má být všeobecně vzdělaný, musí se dokázat orientovat v základních poznatcích v přírodě, společnosti, technických vědách s přehledem o aktuálním dění v současném světě. Neméně důležitá je odborná vzdělanost v pedagogice, psychologii a příbuzných disciplínách. Odborné vzdělání umožňuje vychovateli fundovaně přistupovat k výběru výchovných forem, prostředků a dokázat přizpůsobovat je výchovným situacím ve skupině. Nepostradatelnou vlastností vychovatele je i pedagogický takt, ten se odráží v přiměřené náročnosti, přátelském pochopením, citem a porozuměním pro zvláštnosti jednotlivých dětí. Takový vychovatel je upřímný a korektní, dokáže nacházet vhodné účinné výchovné postupy pro danou situaci. Obzvláště důležitou vlastností je umění jednat s dětmi i dospělými, dokázat se přizpůsobit pedagogickému kolektivu, musí sám dokázat respektovat daná pravidla a dodržovat daný řád a toto dodržování požadovat i od dětí.

Další žádoucí vlastností je předvídavost, pro sledování a organizaci práce je důležitý postřeh a orientace. Rozhodnost je nepostradatelnou složkou výchovy, zejména je-li třeba podtrhnout nutnost splnění uložených úkolů. Musí mít smysl pro humor, spravedlnost, schopnost sebeovládání a trpělivost. Ta je nezbytná v krizových situacích. Nezbytností je rovněž schopnost přiznat si chybu, pečlivost, iniciativní přístup k povinnostem i péče o vlastní vzhled přispívá k výchovnému procesu. Estetické cítění, smysl pro pořádek se odráží na pracovišti a v ubytovacích prostorách dětí. Samozřejmostí musí být přehled o dětech ve výchovných skupinách a individuální přístup k nim.

2.8 Analýza výchovné situace

Pro stanovení výchovných cílů, konkrétních úkolů a výchovných potřeb je třeba znát zvláštnosti biologických a psychologických předpokladů zařazovaných dětí. Důležitá je orientace v jejich sociálních potřebách. Všechny charakteristiky jedince jsou obsaženy v záznamech. V těchto záznamech jsou zaznamenány i všechny individuální zvláštnosti dítěte.

Znalost osobnosti dítěte nám pomůže zařadit ho do nejvhodnější skupiny, ve které najde místo odpovídající svým potřebám a zájmům. Při plánování výchovně vzdělávacího působení je zapotřebí počítat se skutečností, že úroveň biologického, psychického a sociálního rozvoje zařazených dětí je různá a proto každé dítě v těchto sférách má jiné potřeby. Přes všechnu péči a pedagogické působení úroveň rozvoje dětí nedosahuje úrovně rozvoje dětí, které vyrůstaly v harmonických a podnětných rodinách.

2.9 Organizace volného času v ústavu

Za volný čas v našem zařízení lze považovat čas, který mají děti po příchodu ze školy. Činnost ve volném čase se odehrává převážně organizovanou formou prostřednictvím ústavu. Odpolední činnost po vyučování je rozdělena do několika částí. Po příchodu ze školy mají děti polední klid. Je to odpočinek, který je nutný zejména pro medikované děti. Další děti nemusí trávit tento čas na lůžkách, mohou se věnovat klidovým zaměstnáním. Děti tento čas využívají k různým zájmovým činnostem, jako je psaní dopisů, kreslení, čtení, stolní hry, poslech hudby, sledování televizních programů. Vždy s ohledem na ostatní děti, aby nebyl narušován klidový režim.

Odpoledne je rozdělena do několika částí.

Pondělí - pátek

První část - první výchovné zaměstnání.

Druhá část - druhé výchovné zaměstnání.

Třetí část - školní příprava.

Čtvrtá část - večerní zaměstnání – osobní volno.

První a druhou část, výchovná zaměstnání, sestavuje kmenový vychovatel v měsíčním plánu s ohledem na roční plán, ve kterém jsou vytyčené stěžejní, náročnější akce skupin s přihlédnutím na plán speciálních škol a zařízení v regionu. V těchto měsíčních plánech je samozřejmě i místo pro případnou změnu v činnosti. Liší se tedy od pevně stanovených osnov ve škole. Výchovný proces mimo vyučování poskytuje více možností pro individuální působení než školní výuka. Výchova ve volném čase umožňuje reagovat na stav ve skupině, na reálná přání dětí. Vychovatel má možnost reagovat na situaci ve skupině a zvolit případně náhradní činnost.

V zařízení od pondělí do pátku děti plní výchovná zaměstnání, jiná je činnost o sobotách a nedělích.

Sobota- neděle, sobotní dopoledne je vyhrazeno povinností, provádí se generální úklid ložnic, heren, společných prostor a osobních věcí dětí. Sobotní odpoledne a činnost v neděli je zaměřena na rekreačně odpočinkovou činnost a na časově náročnější akce. V těchto dnech si děti rády vaří, většinou si celá skupina uvaří společný oběd nebo večeři. Tato možnost je jim dána v kuchyňce k tomuto účelu vybudované. Vaří se v rozsahu finančního normativu, podle druhu stravy a věku dětí.

Po celý týden mají děti možnost sportovního vyžití. Mohou plavat v ústavním bazénu, který byl s podporou obecního úřadu v areálu vybudován. Koupání je dovoleno samozřejmě pouze pod dohledem pedagogického pracovníka. V loňském roce bylo vybudováno hřiště na malou kopanou a tenis. V tomto roce byla v areálu ústavu dokončena výstavba sportovní haly. V hale mají děti možnost hrát všechny druhy sálových her, samozřejmě také pod pedagogickým vedením.

Je zde třeba uvést další velmi důležité možnosti dětí, těmi jsou volné vycházky. Volnou vycházku má možnost získat každé dítě v tomto ústavu, na základě bodového hodnocení dětí. To je součástí „Systému trestů a odměn“. (příloha č. 1)

Bodování dětí se provádí každý den, vyhodnocuje se celý týden na společné tribuně. Podle převažujících bodů se určí celkový týdenní bod. Toto ovlivňuje měsíční hodnocení a tím i výši kapesného. Kapesné se na základě získaných celotýdenních bodů navyšuje, samozřejmě pouze do stanoveného maxima podle věku, nebo snižuje a to pouze do základní sazby, kterou dítě musí ze zákona obdržet.

(Zákon č.109/2002 sb.Hlava VI, § 31,Kapesné,osobní dary a věcná pomoc.)

Jak víme odměna a trest jsou důležitým aspektem výchovy, je uplatňován i v tomto zařízení.

Na základě kladného hodnocení žáků se realizují:

- výjezdy domů na víkend
- výběr na prestižní zájmové akce
- volné vycházky v místě ústavu
- volné vycházky do města
- další výhody, nošení vlastního oblečení, návštěvy kadeřníka,nošení šperků

Za velmi dobré studijní výsledky na základě návrhu pedagogických pracovníků obdrží žák odměnu buď finanční, nebo dle svého reálného přání (mimo alkoholu, cigaret a drog).

Prázdniny

V našem zařízení zůstává zpravidla kolem dvaceti dětí. Jsou to děti, o které nemá vlastní rodina zájem nebo děti, kterým nebyl povolen pobyt doma sociální pracovníci z místa trvalého pobytu. Pro děti, které v zařízení zůstanou o prázdninách, se organizují letní pobyty. Táborové pobyty ve stanech nebo výměnné pobyty v podobných zařízeních. Současně s dětmi odjíždí na tyto pobyty i vychovatelé, kteří zde zajišťují na pobytu pedagogické vedení dětí. Kuchařky se pak starají o stravu dětí. Prázdninový pobyt a jeho délka je závislá na možnostech zařízení. Právě zde se osvědčila kooperace mezi zařízeními podobného typu. Tyto pobyty jsou velmi výhodné pro obě strany. Zařízení si navzájem poskytují pro děti a personál zpravidla velmi kvalitní ubytování.

Při měsíčních pobytech se po čtrnácti dnech uskuteční výměna personálu. Častěji jsou organizovány čtrnáctidenní pobyty, samozřejmě také s výměnou personálu. Letní pobyty jsou u dětí velmi oblíbené, poskytují jim možnost poznat jiné prostředí, ověřit si své schopnosti, posílit sebevědomí, relaxaci a celkové uvolnění.

Je pravidlem, že na letní pobyty lékař po individuálním posouzení snižuje dětem medikamenty, přesto tyto pobyty proběhnou vždy bez větších výkyvů v chování dětí.

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je specifikovat výchovná zaměstnání zajišťující výchovu ve volném čase mentálně postižených dětí s nařízenou ústavní výchovou.

Zjistit všechny možnosti volnočasových aktivit v ústavu.

3.2 Popis výběrového vzorku

Kapacita zařízení je padesát pět dětí. V době průzkumu bylo v zařízení zapsáno dětí padesát dva. V danou dobu byla u třech dětí zrušena ústavní výchova z důvodů plnoletosti, dvě děti byly na léčení v dětské psychiatrické léčebně a pět dětí se průzkumu nezúčastnilo. Průzkum byl prováděn u čtyřiceti dvou dětí, to činí 80,76 % z celkového počtu zapsaných dětí. Z tohoto vzorku bylo dvanáct dívek, to činí 28,57% a třicet chlapců, to činí 71,42% z celkového zkoumaného počtu.

Pro lepší orientaci byla data sestavena do tabulky.

Tabulka č.1

Skladba zkoumaného vzorku

Pohlaví	Počet dětí	Vyjádřeno v %
Dívky	12	28,57
Chlapci	30	71,42
Celkem	42	99,99

3.3 Stanovení předpokladů a použité metody

Lze předpokládat, že v ústavním zařízení tráví děti svůj volný čas organizovanou formou. Předpokládáme, že při volbě způsobu a tvorbě volnočasových aktivit pro mentálně postižené děti v ústavním zařízení je přihlíženo k jejich zájmům, schopnostem a možnostem.

Předpoklady budou ověřovány těmito metodami:

Studium dokumentace – výchovných skupin

Rozhovor s dětmi a pozorování

Dotazník – nestandardizovaný, uzavřený

3.4 Použité metody

3.4.1 Studium dokumentace – výchovných skupin

Tabulka č. 2

Rozvrh dne skupin- časový snímek

Pondělí – pátek		
Čas	Zaměstnání	
14.00 -15.15 hod.	První výchovné zaměstnání	
15.15 -15.45 hod.	Svačina	
15.45 -16.45 hod.	Druhé výchovné zaměstnání	
16.45 -17.30 hod.	Školní příprava	
17.30 -18.30hod.	Večeře	
18.30 -18.30 hod.	Večerní zaměstnání(koupel,příprava prádla,úklid)	
19.30 -21.00 hod.	Osobní volno	
	Dopoledne	Odpoledne
Sobota	Povinnosti-úklidy	Rekreačně odpočinková
Neděle	Rekreačně odpočinková činnost	
Večer	Večerní zaměstnání(koupel,příprava prádla,úklid)	
19.30 - 21.00 hod	Osobní volno	

Z uvedeného časového snímku je patrné, že činnost skupin je organizovaná, je zde ale ponechán prostor i pro osobní volno dětí.

Týdenní plány skupin

Týdenní plány skupin jsou vypracovávány kmenovými vychovateli. Jsou součástí plánů měsíčních, měsíční plány zahrnují akce z ročního plánu skupin. Roční plán skupin zahrnuje hlavní akce, které jsou v daném školním roce vytýčené. Samotným zařízením, ale i jinými speciálními zařízeními a reaguje též na celkové dění v regionu.

V týdenní plánech skupin jsou zahrnuta různá výchovná zaměstnání.

Pracovní výchova - vytváří kladný vztah k pracovní činnosti, učí děti pracovnímu přístupu, bezpečnosti a hygieně při práci, společně prospěšné činnosti. Napomáhá k systematickému zdokonalování manuální činnosti, obohacuje o technické poznatky a aplikaci těchto poznatků v praxi, prohlubování myšlení, představivosti a kombinačních manipulačních schopností, dokončení práce. Pracovně technická činnost by měla podporovat také touhu dětí po aktivním uplatnění.

Tělesná výchova – rozvíjí a uplatňuje pohybové dovednosti, zvyšuje tělesnou zdatnost, koordinuje pohyby, podporuje zájem o tělovýchovu a sport, vytrvalost, cílevědomost, sociální citění- kolektivní hry.

Dopravní výchova – upevňuje znalosti a praktické dovednosti, učí bezpečnosti silničního provozu, znalost dopravních značek, chování na ulici, v dopravních prostředcích.

Estetická výchova – rozvíjí vkus, oblékání, bydlení, kulturu stolování, pořádek v osobních věcech, pokojích, společných prostorách, zahrnuje divadlo, výstavy, film, ale také cit pro mateřský jazyk- výslovnost, vnímat krásy přírody, lidovou tvořivost.

Mravní výchova – formuje charakterové vlastnosti, volní vlastnosti, vede k vzájemné úctě, odpovědnosti za své chování, ohleduplnosti, kamarádství, pomoci, vhodné využití svého času.

Rozumová výchova - učí děti hospodařit s prostředky, šetrně zacházet se společným majetkem. Přípravuje děti na samostatný život, učí je orientovat se na úřadech a osvojovat si běžné denní úkony.

Rekreačně odpočinková činnost – slouží především k odstranění únavy. Únava je fyziologický jev, kterým se organismus brání přetížení. Jedinci, kteří nemají dostatek odpočinku a rekreace, jsou přetěžováni, reagují většinou nepozorností, vzdorovitostí a může docházet až k poruchám chování. Rekreačně odpočinková činnost se v ústavu organizuje v sobotu, v neděli, o svátcích a prázdninách, kdy je na tuto činnost dostatek času.

Veřejně prospěšná činnost – je zaměřena na pomoc v obci, při úklidu v parku, na hřišti, v zimě úklid sněhu a vystoupení v místní mateřské škole. Ve všech činnostech se rozvíjí volní vlastnosti a jednotlivé výchovy se prolínají.

Tabulka č. 3

Týdenní plán skupin (vzor)**Výchovný ústav a Dětský domov se školou****Místo č.p. 66, psč. 431 58****Měsíc.....****Skupina.....**

Datum	1.výchovné zaměstnání	2.výchovné zaměstnání	Školní příprava	Vychovatel
Pondělí	RV-rozumová výchova Samostatný nákup	TV-tělesná výchova Míčové hry,hřiště	DÚ	
Změna				
Úterý	DV-dopravní výchova Chování na vozovce	Pracovní výchova Práce na zahradě	DÚ	
Změna				
Středa	HV hudební výchova Dechové nástroje	TV tělesná výchova Turistická vycházka	DÚ	
Změna				
Čtvrtek	VV výtvarná výchova Netradiční materiál	EV estetická výchova Výzdoba pokojů	DÚ	
Změna				
Pátek	Mravní výchova Chování ve skupině	TV tělesná výchova Překonávání překážek	DÚ	
Změna				
Sobota	Dopoledne Generální úklid	ROČ-rekreačně odpoč.č. Bazén –plavání		
Změna				
Neděle	ROČ- turistika Cyklistika	ROČ-rekreačně odpoč.č Nohejbal,vybíjená		
Změna				

Kmenový vychovatel.....

Další důležitou činností skupin je účast na různých akcích a jejich pořádání skupinami ve školním roce. V tomto školním roce proběhly tyto akce.

Přehled akcí výchovných skupin ve školním roce ve VÚ DDŠ

(příloha č 2 - 3, budova VÚ DDŠ v Místě)

VÚ DDŠ v Místě – přehled akcí ve výchově ve školním roce 2004 – 2005

Září

11 – 12.9.04 vychovatel	Jízda na kolech Krušnými horami Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 11 (příloha č. 4)
17.9.04 vychovatel	Městské lázně v Chomutově Gargošová Věra	dětí 7
26.9.04 vychovatel	Turnaj v kopané Romo Chánov, Sokol Místo, VÚDDŠ Místo Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 14 (příloha č. 5)
26.9.04 vychovatel	První táborák ve školním roce 04-05 Bělská Edita, Windischová Hana	dětí 9
29.9.04 vychovatel	Návštěva DDM v Kadani Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 10

Říjen

2.10.04 vychovatel	Den zvířat v Chomutovském ZOO Vyskočilová Ilona, Měchurová Renáta	dětí 11
9.10.04 vychovatel	Tradiční zápas v kopané Bělská Edita, Kokeš Jiří, Gargošová Věra, Smolík Arnošt, Windischová Hana	dětí 23
10.10.04 vychovatel	DÚM- Lublaňská-Praha, výročí trvání-100let Smolík Arnošt, Gargošová Věra, Mgr. Dvořák Miloš RÚ v Místě	dětí 10 (příloha č. 6)
23.10.04 vychovatel	Železný muž ústavu Smolík Arnošt, Gargošová Věra, Bělská Edita, Kokeš Jiří, Windischová Hana	dětí 21

Listopad

12.11.04 vychovatel	Noční výsadek – DDM Kadaň Gargošová Věra	dětí 4 (příloha č. 7)
20.11.04 vychovatel	Výlet Teplice- Kostomlaty Kašparová Lenka, Kynkal Rudolf	dětí 13

20.11.04 vychovatel	Kapr bez hranic- plavecká soutěž,DD Most Zajícová Monika	dětí 6 (příloha č. 8)
27.11.04 vychovatel	Samostatná příprava pokrmu,večeře Zajícová Monika	dětí 7 (příloha č. 9)
27-28.11.04 vychovatel	Býchorské nestandardní klání Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 7 (příloha č. 10)
Prosinec		
8.12.04 vychovatelé	Mikulášská diskotéka v Málkově Bělská Edita,Windischová Hana, Kokeš Jiří, Kynkal Rudolf, Tržická Stanislava, Kašparová Lenka	dětí 26 (příloha č. 11)
16.12.04 vychovatel	Turnaj ve stolním tenise-1 ZvŠ Chomutov Bc. Richter Jan	dětí 6
18.12.04 vychovatel	Vánoční tradice- výstava Betlémů,muzeum v Chomutově, nákup dárků Kašparová Lenka, Windischová Hana	dětí 13
19.12.04 vychovatel	Putování za dědou Mrázem pochod na Měděnec Smolík Arnošt, Mareš Pavel	dětí 8
20.12.05 vychovatel	Vánoční Chomutov- muzeum,nákup dárků Kepřt Břet'a, Měchurová Renáta, Richter Jan	dětí 19
20.12.04	Vánoce v Lesoparku v Chomutově Vyskočilová Ilona	dětí 7
2005		
Leden		
15.1.05 vychovatel	Plavecký bazén v Chomutově Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 11
20.1.05 vychovatel	Soutěž „ Nejlepší sněhová socha“ Vyskočilová Ilona	dětí 10
22.1-23.1.05 vychovatel	Šestiboj dvojic „O putovní pohár vedoucí vychovatelky“ Kepřt B.,Reinereová Š., Měchurová R., Vyskočilová I.,Jančíková P.,Zajícová M.	dětí 45 (příloha č. 12)

29.-30.1.05	Sportovní víkend, běžky, plavání, samostatná příprava stravy	dětí 12 (příloha č.13)
vychovatel	Smolík Arnošt, Gargošová Věra	
Únor		
12.-13.2.05	Sportovní víkend, turistika, běžky, plavání samostatné vaření	dětí 6
vychovatel	Gargošová Věra	
13.2.05	Sjezd na čemkoliv	dětí 24
vychovatel	Bělská Edita, Kokeš Jiří, Windischová Hana	
19.2.05	Brigáda ve sborovém domě CB Chomutov-mytí oken návštěva plaveckého bazénu v Chomutově	dětí 6
vychovatel	Vyskočilová Ilona	
20.2.05	Karneval – celoustavní akce	dětí 36
vychovatel	Zajícová M.,Reinerová Š., Richter J.,Keprt B.,Měchurová R., Vyskočilová I., Polívka J.	(příloha č. 14)
21.2.05	„Integrace“ plavecký bazén ZŠ Louny	dětí 6
vychovatel	Gargošová Věra	(příloha č.15)
Březen		
2.3-4.3.05	„Sněžný muž“ zátěžový třídní program pro chlapce	dětí 21
vychovatel	Gargošová V., Smolík A., TržickáS, Jančíková P., Kokeš J., Windischová H., Bělská E.	
12.3.-13.3.05	Sportovní víkend-trénink na olympiádu v Hostouni.	dětí 12
vychovatel	Gargošová Věra, Smolík Arnošt	
18.3.05	„Noční výsadek“	dětí 4
vychovatel	Gargošová Věra	(příloha č.16)
21.3.05	Matějská pout'- Praha celoustavní akce, společná se školou	
vychovatel	Gargošová V., Kašparová L., Kokeš J., Windischová H.	(příloha č. 17)
26.3.05	Velikonoční turnaj ve stolním tenisu	dětí 9
vychovatel	pořádal OÚ v Místě Kynkal Rudolf	

26.3-27.3.05 vychovatel	Víkendový pobyt na Alešovce (zůstávající děti po odjezdovce) Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 6
26.3.05 vychovatel	Turnaj ve vybíjené Windischová Hana, Kokeš Jiří, Bělská Edita	dětí 21
28.3.05	Turistický pochod „O Velikonoční vajíčko“ Vyskočilová Ilona	dětí 10
Duben		
vychovatel	1.kolo ligy v malé kopané (v Tachově) pilotní kolo „Fotbalového turnaje“ pořádá VÚ Kutná Hora Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 7
7.4.05 vychovatel	Malá kopaná (Žlutice) školní akce- odpoledne zasáhla i do výchovy Bc. Richter Jan	dětí 7
8.4.-9.4.-10.4.05 vychovatel	Alešova chata (Měděnec) Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 11
12.4.05 vychovatel	„Chceme žít s vámi“ koncert TV Nova v Praze Keprt Břetislav, Bc. Richter Jan	dětí 7
16.4.05 vychovatel	Malování jarních motivů Reinerová Šárka, Měchurová Renáta	dětí 20
17.4.05 vychovatel	„Atletický pětiboj“ Keprt B., Měchurivá R., Reinerová, Polívka J., Zajícová M., Vyskočilová I.	dětí 21
22.4.04 vychovatel	výlet do Chomutova- důležité instituce Zajícová Monika	dětí 7
22.4.05 vychovatel	„Den Země“ společná akce se školou (celoústavní akce, úklidy v obci, veřejných prostor, táborák) Windischová Hana, Pelesná Jaroslava	
23.4-25.4.05 vychovatel	Sportovní víkend- cykloturistika, kopaná táborák (družstva z Mostu, Lomu, Místa) Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 11 (příloha č.18)

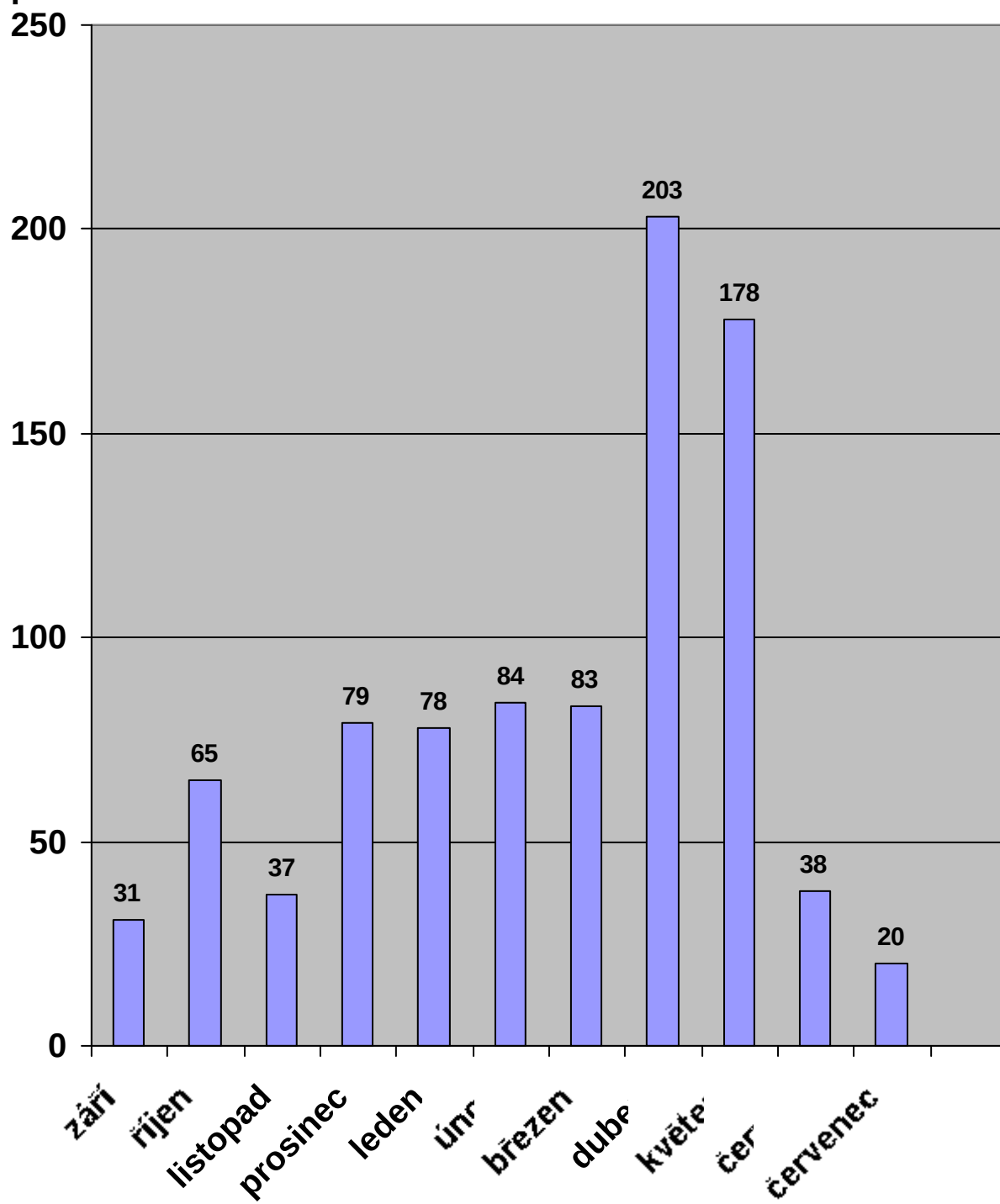
24.4.05 vychovatel	„Hledání diamantů“ Kynkal R., Kokeš J., Windischová H., Kašparová L. Bělská E.	dětí 36
28.4.05 vychovatel	„Divadýlko 2005“ KS-Chomutov Kašparová Lenka, Windischová Hana	dětí 6
30.4.05 vychovatelé	Jízda zručnosti na kolech v terénu Bc. Richter J., Keprt B., Měchurová R., Reinerová Š., Zajícová M., Vyskočilová I., Polívka J.	dětí 35 (příloha č. 19)
Květen		
6.5.05 vychovatel	6.ročník memoriálu Mgr.Jiřího Endršta akce školní- zasáhla i do výchovy Bc. Richter Jan	dětí 8
7.5 –8.8.05 vychovatel	Pobyt na Alešově chatě- Perštejn, Měděnec Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 10 (příloha č.20)
12.5.05 vychovatel	„Lehkoatletický čtyřboj“(ZvŠ Husova, Chomutov) Bc. Richter Jan	dětí 5
14.5-15.5.05 vychovatel	Dětský den a 2.ročník putovního poháru ŘÚ Bc.Richter J., Keprt B., Měchurová R., Reinerová Š., Zajícová m, Latocha S., Vyskočilová I.	dětí 35 (příloha 21, 22)
20.5.05 vychovatelé	„9.ročník Branně-orientačního závodu“ (celookresní akce pro ZvŠ) společná se školou Bc. Richter, Samcová, Sucz, Chárová, Mareš, Kašparová, Tržická, Jančíková, Zajícová, Kynkal, Latocha, Keprt, Kokeš, Měchurová, Vyskočilová, Tomsová, Langerová.	
účastníci	ZvŠ- Kadaň ZvŠ- Husova Chomutov 1.ZvŠ Chomutov ZvŠ Vejprty ÚSP Louny VÚDDŠ Místo	dětí 12 dětí 12 dětí 6 dětí 3 dětí 6 dětí 27
		celkem dětí 66 (příloha 23, 24)
21.5.-22.5.05 vychovatel	Sportovní víkend účast na turnaji se spec. školou v Ústí N/L cykloturistika Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 10
28.5.05 vychovatel	Bambiriáda v Chomutově Vyskočilová Ilona	dětí 6

28.5.05 vychovatel	Bambiriáda v Chomutově Kepř B., Měchurová, Reinerová Š., Zajícová M., Bc. Richter J.	dětí 31
29.5.05 – 3.6 vychovatel	Letní olympiáda v Hostouni Smolík A., Mareš P.	dětí 7
Červen 4.6-5.6.05 vychovatel	Sportovní víkend Turistický pochod, samostatné vaření Gargošová Věra, Smolík Arnošt	dětí 11
8.6.05 vychovatel	Malá kopaná- okresní kolo-ZvŠ Kadaň Smolík Arnošt	dětí 6
8.6.05 vychovatel	Utkání v kopané ČR-Makedonie – Teplice Bc. Richter Jan, Kokeš Jiří	dětí 7
18.6.-19.6.05 vychovatel	Sportovní víkend-turistika, plavání Smolík Arnošt, Gargošová Věra	dětí 7 (příloha č. 25)
26.6.05 vychovatel	ZOO Ústí n /L Zajícová Monika	dětí 7
Červenec 18.7.-31.7.05 vychovatel	Letní pobyt dětí v Hamru na Jezeře Mgr. Smolík A., Gargošová V., Mareš P.	dětí 20 (příloha č. 26, 27)

Pro vyšší přehlednost o účasti dětí na akcích ve školním roce 2004-2005 byl sestaven následující graf.

Graf č.1

počet dětí

Zájmové útvary v zařízení

Zájmové útvary (dále jen kroužky), pracují v zařízení pod vedením učitelů a vychovatelů. Nabídka těchto kroužků je pestrá. Děti mají možnost naprosto samostatně, dle svého zájmu, se do vybraného kroužku přihlásit. Některé děti navštěvují i více kroužků s podobnou náplní. Jde třeba o kroužek turistický, sportovní, cyklistický, nebo výtvarný a keramický. Činnost v kroužcích dá dětem možnost vhodným způsobem vyplnit volný čas, rozvíjet jejich talent, ověřit si své schopnosti, upevnit dovednosti, posílit si sebevědomí a zažívat uspokojení ze svých úspěchů.

Přehled zájmových útvarů v zařízení

Babka kořenářka, sběr bylin – činnost

Sběr léčivých bylin, sušení. Děti si rády vaří z bylinek čaje, odvary na vlasy, pleť. Aromatické byliny používají k výzdobě pokojů a společných prostor i do skříní s osobním prádlem. V tomto kroužku se děti učí především poznávat a chránit přírodu a vhodným způsobem využívat přírodních produktů.

Cyklistický kroužek – činnost

V tomto kroužku si děti osvojují vědomosti o dopravních předpisech, základech a bezpečnosti silničního provozu. Rozvíjí si fyzickou zdatnost, zručnost při jízdě. Vyjíždějí pod pedagogickým dozorem do okolí. (příloha č. 28)

Dramatický kroužek - činnost

Především nácvik divadelních scének a pohádek. Vystoupení s připraveným programem v zařízení, místní mateřské škole a účast na různých akcích. Příkladem nám může být „Divadýlko 2005“ (příloha č. 29)

Jezdecký kroužek – činnost

Děti jezdí do nedaleké Kadaně. Činnost je zaměřena na úklid stájí, opravy výběhů a jízdě na koních. Zde se děti učí, soustavnosti, zodpovědnosti a soucítění s živou přírodou. (příloha č. 30)

Keramický kroužek - činnost

V tomto kroužku se děti učí pracovat s keramickou hlínou, rozvíjí se tak jejich jemná motorika, při práci se seberealizují, vyrábějí různé užité a upomínkové předměty. (příloha č. 31)

Pěvecký a taneční

V tomto kroužku děti nacvičují lidové a romské písně. Zúčastňují se pěveckých a tanečních soutěží. Rozvíjí se zde estetické cítění dětí a udržují se z tradice. Žákům tento kroužek slouží i k seberealizaci a relaxaci.

Ručních prací - činnost

V tomto kroužku se děti učí základům šití, jak ručnímu, tak na šicím stroji. Vyšívání, pletení, drhání, batikování. (příloha č. 32)

Turistický kroužek - činnost

Je zaměřen na turistické pochody, na rozvoj fyzické kondice dětí. Pobyty v přírodě. Víkendové pobyty mimo zařízení. Příkladem nám může být pobyt na Alešově chatě v Krušných horách, kde si děti během pobytu s vychovateli samostatně připravují stravu.

Účast na takto fyzicky náročných akcích je závislá na zdravotním stavu dítěte, zařazeno je až po individuálním posouzení lékaře. (příloha č. 33)

Výtvarný kroužek – činnost

Děti v tomto kroužku se učí využívat své zručnosti, pracovat s různými materiály a využít je ke svému vlastnímu projevu. Se svými pracemi se zúčastňují různých soutěží, které jsou vyhlášeny na různá témata (vánoce, velikonoce, prázdniny, výstavky přírodnin). Práce dětí slouží k výzdobě celého zařízení. (příloha č. 34)

Tabulka č. 4

Přehled účasti dětí v zájmových útvarech

Zájmový útvar (kroužek)	Počet dětí
Babka kořenářka-bylinkářský	8
Cyklistický	10
Dramatický	6
Jezdecký	7
Keramický	8
Pěvecký	8
Ručních prací	7
Turistický	14
Výtvarný	7
Celkem	75

Účast v kroužcích je 75 dětí. Fyzicky navštěvuje kroužky pouze 39 dětí. Počet není shodný z důvodů, že některé děti navštěvují i více kroužků. Pro srovnání byla vytvořena tabulka a graf.

Tabulka č. 5

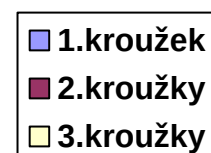
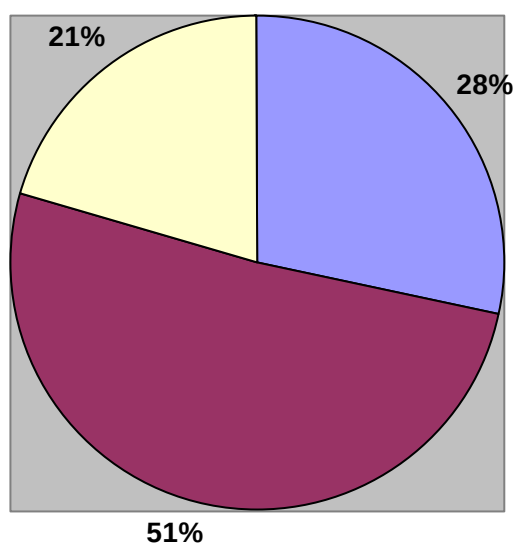
Počet zájmových útvarů(kroužků) které děti navštěvují

Kroužek	Počet dětí
1	11
2	20
3	8
Celkem	39

Graf č.2

Vyjádřeno v %. Z celkového počtu 39 dětí navštěvujících kroužky, navštěvuje:

- 1. kroužek 28,20% dětí
- 2. kroužky 51,28% dětí
- 3. kroužky 20,51% dětí

3.4.1.1 Závěry ze studia dokumentace

Ze studia dokumentace výchovných skupin byly zjištěny tyto skutečnosti.

V časovém rozvrhu dne, se střídají různá výchovná zaměstnání. V době od pondělí do pátku a sobotní dopoledne mají děti více povinností. Sobotní odpoledne, neděle a volné dny jsou více zaměřené na rekreačně odpočinkovou činnost. V těchto dnech je více času.

Děti v průběhu celého týdne mají denně 1,5 hodiny osobního volna a v týdnu jsou vytyčené dva dny na volné vycházky (úterý a čtvrtek).

V průběhu školního roku se děti hojně zúčastňují ústavních i mimoústavních akcí. V tomto školním roce se konalo 63 akcí, na kterých se zúčastnilo 779 dětí. Dále je nabídnuto k vyplnění volného času 9 zájmových útvarů, které navštěvuje fyzicky 39 dětí. Některé děti navštěvují 2 i 3 zájmové útvary.

Ze studia dokumentace skupin je patrné, že nabídka volnočasových aktivit v tomto zařízení je bohatá a pestrá.

3.4.2 Rozhovor a pozorování

Celý průzkum proběhl na zařízení VÚ DDŠ v Místě. Při průzkumu bylo pracováno s dětmi ze všech skupin. Výběr dětí byl podmíněn jejich ochotou se do tohoto průzkumu zapojit. Rozhovor a pozorování dětí bylo spojeno. Tyto diagnostické metody proběhly současně.

Po domluvě s vychovateli jsem se skupinou vybraných dětí setkala v hernách skupin (každá skupina má svou hernu). Herny jsou útulné a vkusně vyzdobené výrobky dětí. V tomto domáckém prostředí byly navazovány první kontakty. Pokud bylo příznivé počasí, přešli jsme do areálu ústavu, kde je možnost posezení. Děti byly přátelské a klidné. Vhodné je při této metodě navázat bližší kontakt s dětmi, získat si jejich důvěru a ochotu bez zábran hovořit. Velikou pomocí byl fakt, že se s dětmi známe, proto odpovídaly bez ostychu. S dětmi bylo pracováno v menších skupinách.

Chlapci byli rozděleni na pět skupin po šesti dětech a dívky na dvě skupiny také po šesti dětech. Oddělením chlapců a dívek jsem volila z důvodů vyloučení určité exhibice a ostychu dětí.

3.4.2.1 Závěry rozhovoru a pozorování

Rozhovor a pozorování bylo jakousi přípravou na vyplňování dotazníku a to z důvodu nižšího IQ dotazovaných dětí (plní svou povinnou školní docházku v PŠ a ZvŠ). Dětem ale nesloužil jako přímý návod k vyplňování otázek. Pouze jen k osvěžení paměti.

3.4.3 Dotazník – nestandardizovaný - uzavřený

Pro naše děti ze zařízení jsem sestavila srozumitelné otázky s možnou odpovědí, ano či ne. Dětem jsem předložila dva dotazníky na téma: „ Můj volný čas v ústavu“
„ Můj volný čas doma “

Dotazník č.1

3.4.3.1 Můj volný čas v ústavu

Chlapci

Z analýzy výsledků dotazníků 30ti chlapců plyne: 28 jde na vycházku do obce, 10 do města, 30 se dívá na televizi, 10 poslouchá rádio, 10 píše dopisy, 30 navštěvuje kroužek, 8 chodí dobrovolně na brigádu, 2 spí, 30 sportuje, 4 pracují dobrovolně na pozemku, 6 jde na návštěvu k zaměstnancům zařízení, 4 si hrají s kamarády, 5 si kreslí, žádný se nevěnuje ruční práci, nikdo nehraje na hudební nástroj, 25 si zpívá.

Dívky

Z analýzy výsledků dotazníků 12 ti dívek plyne : 12 jde na vycházku do obce, 8 jede do města, 8 se dívá na televizi, 12 poslouchá rádio, 12 píše dopisy, 9 chodí do kroužku, žádná na brigádu, 4 spí, 12 sportuje - nejraději plavou v bazénu, 2 pracují dobrovolně na pozemku, 4 chodí na návštěvu k zaměstnancům, 8 si hraje s kamarádkou(povídají si), 10 kreslí - maluje, 7 se věnuje ručním pracím, žádná nehraje na hudební nástroj, 12 si rádo zpívá.

Dotazník č.1

Můj volný čas v ústavu – čemu se věnuji ve volném čase v ústavu

Otázka	Chlapec		Dívka	
Chodíš na vycházku do obce?	Ano	ne	ano	ne
Jezdíš na vycházku do města?	Ano	ne	ano	ne
Díváš se na televizi,	Ano	ne	ano	ne
Píšeš dopisy?	Ano	ne	ano	ne
Navštěvuješ nějaký kroužek(jaký)?	Ano	ne	ano	ne
Chodíš na brigádu?	Ano	ne	ano	ne
Ve volném čase spíš?Sportuješ?	Ano	ne	ano	ne
Pracuješ dobrovolně na pozemku?	Ano	ne	ano	ne
Jdeš na návštěvu (k zaměstnancům)?	Ano	ne	ano	ne
Hraješ si s kamarády?	Ano	ne	ano	ne
Kreslíš si, maluješ?	Ano	ne	ano	ne
Věnuješ se ručním pracím?	Ano	ne	ano	ne
Hraješ na hudební nástroj?	Ano	ne	ano	ne
Rád si zpíváš?	Ano	ne	ano	ne

Dotazník č.2***3.4.3.2 Můj volný čas doma******Chlapci***

Z analýzy výsledků dotazníku 30ti chlapců plyne: 26 bydlí ve městě, 4na vesnici, 6 pomáhá doma, 2 hlídají sourozence, 16 má doma zvíře, 3 se o zvíře starají, 24 většinu času tráví venku, 28 jde na zábavu, 5 do kina, žádný do divadla,1 hraje play- station, 1 byl na dovolené (Chorvatsko), 24 chodí na návštěvu k příbuzným, 28 někdy něco ukradlo, 21 má sexuální zkušenosti, 26 chodí s dívkou, 25 kouří, 30 pilo alkohol, 23 má zkušenost s drogou.

Dívky

Z analýzy výsledků dotazníků 12ti dívek, plyne: 10 bydlí ve městě, 2 na vesnici, 10 pomáhá doma, 10 hlídá sourozence, 8 má doma zvíře, 6 se o zvíře stará, 10 tráví většinu času venku, 10 jde na zábavu, 2 do kina, žádná do divadla, žádná nehraje play-station, žádná nebyla na dovolené, 12 chodí na návštěvu k příbuzným, 6 někdy něco ukradlo, 10 má sexuální zkušenosti, 10 má chlapce, 11 kouří, 10 pije alkohol, 6 má zkušenost s drogou.

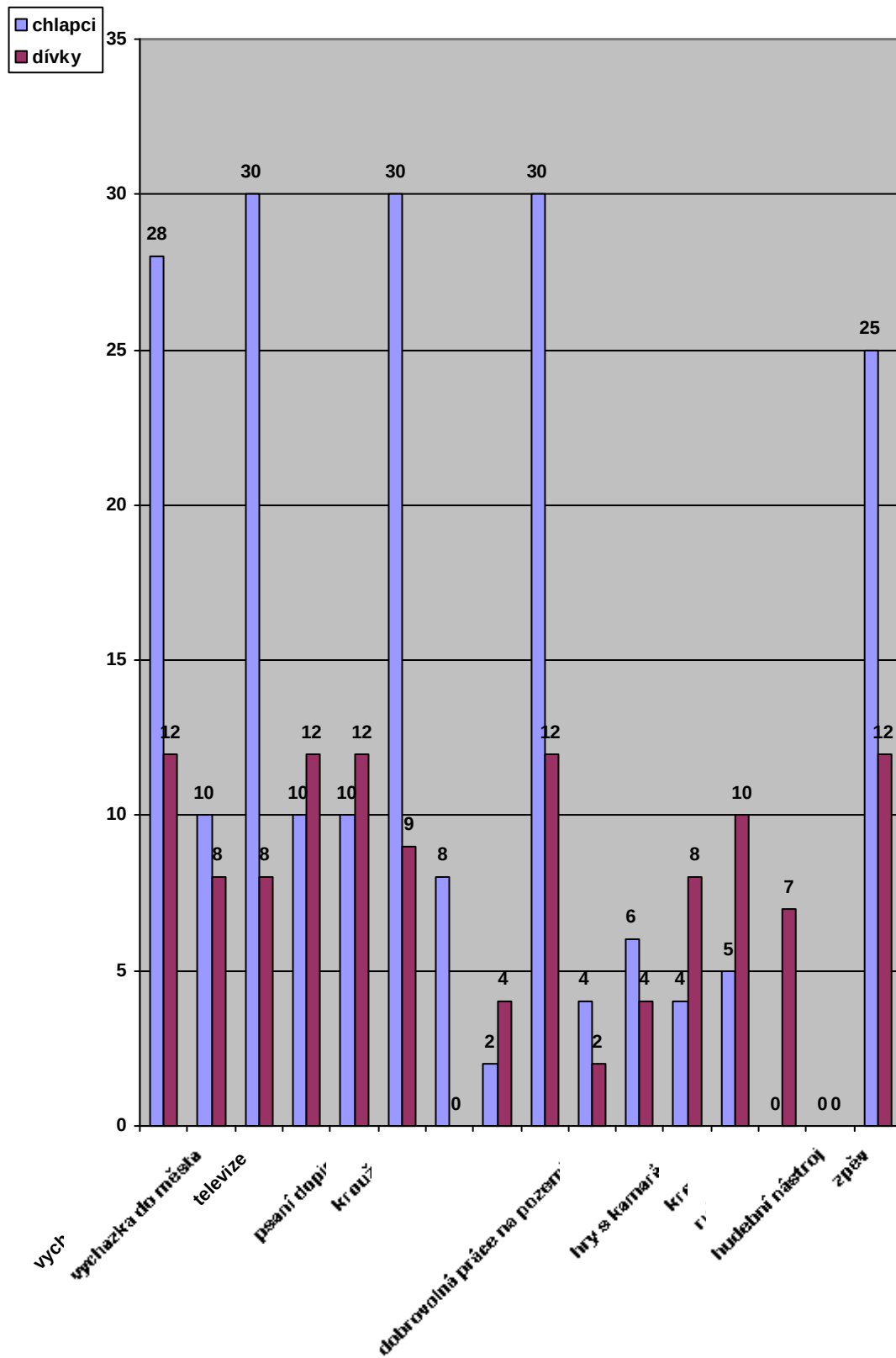
Dotazník č.2

Můj volný čas doma

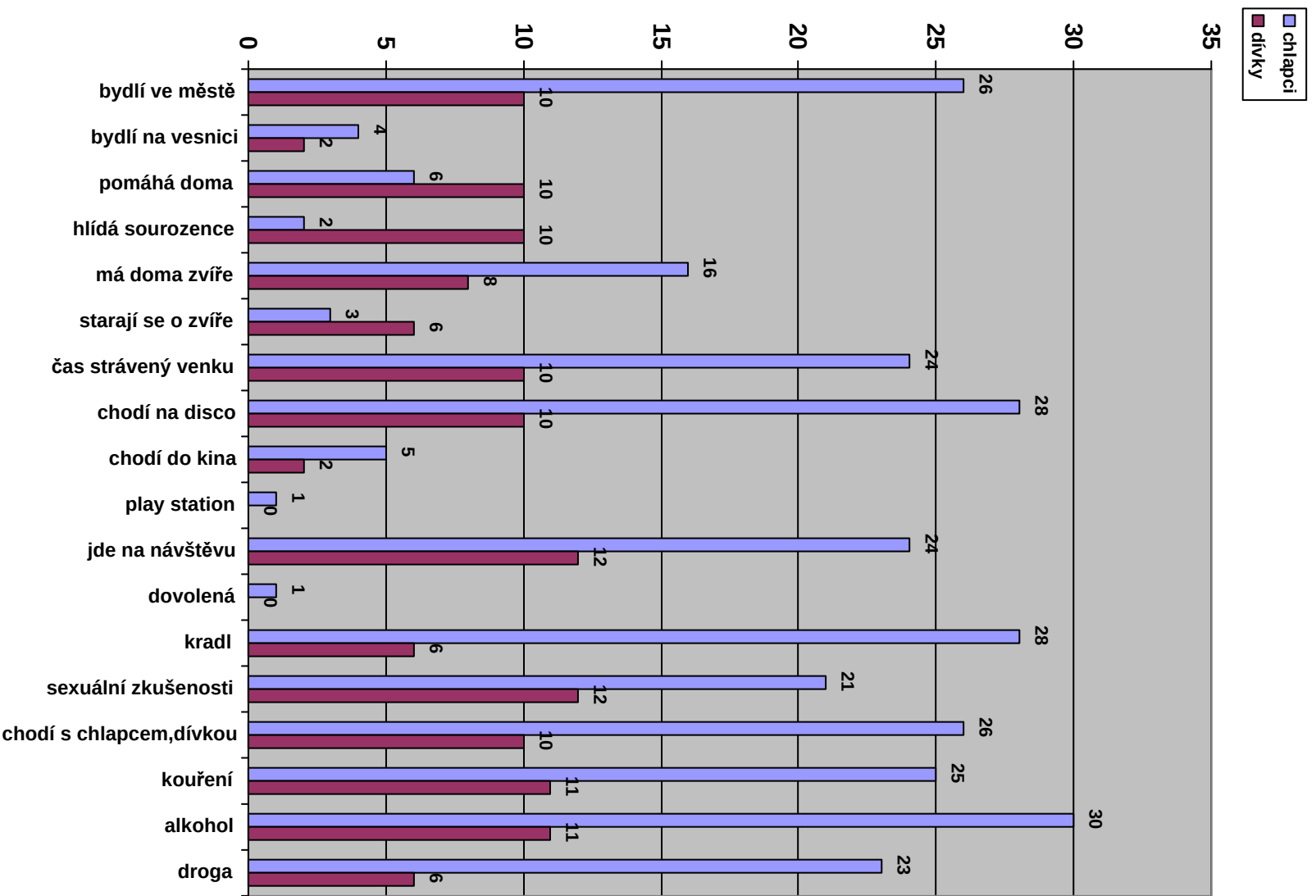
Otázka		Chlapec		Dívka	
Bydlíš ve městě?		ano	ne	ano	ne
Bydlíš na vesnici?		ano	ne	ano	ne
Pomáháš doma?		ano	ne	ano	ne
Hlídáš mladší sourozence?		ano	ne	ano	ne
Máte doma nějaké zvíře?		ano	ne	ano	ne
Staráš se doma o nějaké zvíře?		ano	ne	ano	ne
Trávíš své volno venku?		ano	ne	ano	ne
Chodíš na zábavu(disco)?		ano	ne	ano	ne
Chodíš do kina?		ano	ne	ano	ne
Chodíš do divadla?		ano	ne	ano	ne
Hraješ play-station?		ano	ne	ano	ne
Chodíš na návštěvu k příbuzným?		ano	ne	ano	ne
Jezdíš na dovolenou?		ano	ne	ano	ne
Ukradl jsi někdy něco?		ano	ne	ano	ne
Chodíš s chlapcem či dívkou?		ano	ne	ano	ne
Máš sexuální zkušenosti?		ano	ne	ano	ne
Máš zkušenost s:	tabákem?	ano	ne	ano	ne
	alkoholem?	ano	ne	ano	ne
	drogou ?	ano	ne	ano	ne

Odpovědi chlapců a dívek byly sestaveny do grafů.

Graf č.3 – Můj volný čas v ústavu

Graf č.4 – Můj volný čas doma

Tabulka č. 6

Odpovědi vzorku 30 chlapců a 12 dívek, vyjádřeny v %.

Můj volný čas v ústavu			Můj volný čas doma		
Činnost	Chlapec %	Dívka %	Činnost	Chlapec %	Dívka %
Vycházka-obec	93,33	100,00	Byt město	86,66	83,33
Vycházka- město	33,33	66,66	Byt vesnice	13,33	16,66
Sledování (televize)	100,00	66,66	Pomáhá doma	20,00	83,33
Poslech rádia	33,33	100,00	Hlídá (sourozence)	0,60	83,33
Psaní dopisů	33,33	100,00	Zvíře (doma)	53,33	66,66
Kroužek	100,00	75,00	Stará se o zvíře	10,00	50,00
Brigáda	26,66	0,00	Čas venku (ulice)	80,00	83,00
Spánek	6,66	41,66	Disco	93,33	83,00
Sport	100,00	100,00	Kino	16,66	16,66
Práce (pozemek)	13,33	16,66	Play – station	3,33	0,00
Návštěva	20,00	33,33	Návštěvy	80,00	100,00
Kamarádi (hry)	13,33	66,66	Dovolená	3,33	0,00
Kreslení	16,66	83,33	Krádež	93,33	50,00
Ruční práce	0,00	58,33	Zkušenost (sex)	70,00	91,66
Hudební nástroj	0,00	0,00	Má (dívku, chlapce)	86,66	83,33
Zpěv	83,33	100,00	Kouření	83,33	83,33
			Alkohol	100,00	83,33
			Droga	76,66	50,00

Dále byl sestaven krátký dotazník pro 10 výchovných pracovníků, kteří s těmito dětmi pracují. Za účelem zjištění toho, jaký mají výchovní pracovníci přehled o dětech, jejich zájmech, činnostech, které preferují v zařízení, ale i doma. Dotazy byly kladeny i na to, v které oblasti zaznamenávají rezervy. Jak chtějí vychovatelé přispět ke zlepšení využívání volného času dětmi.

Dotazník č.3

Přehled výchovného pracovníka o zájmech dětí v zařízení.

Otázky:

Kolik je Vám let?

Co je volný čas?

Dle Vašeho úsudku, mají děti v zařízení dostatek volného času?

Dle vašeho úsudku, mají děti v zařízení možnost kvalitního vyžití?

Mají děti v zařízení pestrou nabídku zájmových útvarů?

Chodí děti z vaší skupiny do zájmového kroužku?

Jaký kroužek by bylo vhodné založit ?

Máte přehled o dalších zájmech dětí v době mimo zařízení(na volné vycházce)?

Při sestavování měsíčních plánů ,přihlídíte k zájmům dětí?

Jakou činnost nabízíte dětem ve volných dnech a prázdninách?

Kterou akci v tomto školním roce považujete za obzvláště zdařilou?

Mají dle vašeho úsudku děti v zařízení sexuální zkušenosti?

Mají dle Vašeho názoru zkušenosti drogou?

3.4.2.3 Analýza dotazníku, vychovatelé

Z analýzy dotazníků 10ti vychovatelů plyne: 10 lidí má přehled o tom, co volný čas je, 10 lidí se shodlo na tom, že děti mají v zařízení dostatek volného času, 4 jsou toho názoru, že děti mají dostatek možností ke kvalitnímu vyžití, 6 uvádí že je co zlepšovat, 8 lidí se shodlo na tom, že by nabídka kroužků měla být větší, 2 lidi si myslí že nabídka kroužků je dostačující, 10 lidí uvádí,že převážná většina dětí ze skupiny navštěvuje nějaký zájmový kroužek, 8 lidí uvádí další oblasti, které by bylo možno využít k založení kroužku (vaření, rybářský, taneční, modelářský, počítačový, hra na hudební nástroj), 10 lidí má přehled o činnosti dětí na volné vycházce v obci, uvádějí (nákup, návštěvy, dobrovolná práce v obci), 10 lidí při sestavování měsíčních plánů přihlíží z 50ti% k zájmům dětí, 10 dotazovaných v době

prázdnin nabízí činnost - sportovní, na hřišti, koupališti, turistické vycházky, výlety, cyklistiku, práce v ubytovnách - na zahradě, letní pobyty.

3. 5 Závěr praktické části

Ze studia dokumentace skupin bylo zjištěno: v tomto etopedickém zařízení tráví děti svůj volný čas převážně organizovanou formou, mají dostatek osobního volna, denně 1,5 hodiny a týdně 2 dny na volné vycházky, v zařízení pracuje 9 zájmových kroužků, navštěvuje je 39 dětí, pro děti se pořádá mnoho akcí v letošním roce proběhlo 63 akcí kterých se zúčastnilo 779 dětí.

Dotazník - můj volný čas v ústavu

Z výsledků dotazníků 30ti chlapců a 12ti dívek vyplývá: dívky častěji získávají volnou vycházku do obce i města, chlapci více sledují televizi, dívky více poslouchají rádio, dívky píší více dopisů, chlapci navštěvují ve větší míře zájmové kroužky a více pracují, děvčata jsou pohodlná, sportu se věnují chlapci i dívky, dívky jsou více přátelské, chodí více na návštěvy, jsou kamarádské, více kreslí, věnují se ručním pracím, rády zpívají, nikdo z chlapců ani dívek nehraje intenzivně na hudební nástroj.

Dotazník- můj volný čas doma

Z výsledků dotazníků 30ti chlapců a 12ti dívek vyplývá: téměř všichni pocházejí z města, dívky doma více pomáhají, častěji hlídají sourozence, mají doma více povinností, poměrně stejně tráví čas venku, chlapci chodí více na disco do kina, nikdo nechodí do divadla, udržují příbuzenské vztahy, mnohem více chlapců krade, dívky mají více sexuálních zkušeností, téměř všichni chodí s chlapcem - dívkou, kouření je na stejné úrovni, více chlapců má zkušenosti s drogou.

Dotazník vychovatelů o přehledu zájmu dětí v ústavu

Z odpovědí 10ti vychovatelů vyplývá: děti mají v zařízení dostatek volného času, více jich uvádí, že v oblasti volného času je co zlepšovat, vychovatelé mají přehled o činnostech dětí, pokud jsou na vycházce v místě ústavu, při sestavování měsíčních plánů, přihlížejí z 50ti% k zájmům dětí.

Potvrzení předpokladů

Stanovené předpoklady se potvrdily. V tomto zařízení děti tráví svůj volný čas více organizovanou formou. Při sestavování plánů činnosti je přihlíženo z 50ti% k zájmům dětí.

Dále bylo zjištěno: chlapci jsou aktivnější, pracovitější, ale mají častěji kázeňské přestupky. Při pobytech doma častěji páchají trestnou činností, vedou život bez starostí, pijí alkohol a mají větší zkušenosti s drogou než dívky, dívky jsou přátelské, pohodlné, doma plní více povinností, kouří stejně jako chlapci, mají menší zkušenost s drogou, ale více se sexem.

4 Závěr

V bakalářské práci byla specifikována výchovná zaměstnání a odpolední činnost dětí v tomto etopedickém zařízení. Byly uvedeny možnosti zapojení dětí do zájmových útvarů.

Potvrdily se předpoklady, že děti v tomto zařízení tráví svůj volný čas organizovanou formou. K jejich zájmům výchovní pracovníci přihlíží pouze z 50ti%. Je to pochopitelné, protože dané zařízení je režimového charakteru a nelze se s dětmi věnovat pouze tomu, co je baví. Je zde široká řada povinností jako v běžných rodinách.

Zejména nově příchozí děti, nebo ty, které jsou v zařízení krátkou dobu, nemají k plnění povinností vztah. Ve svých rodinách neměly děti správný vzor. Pokud by byla těmto dětem dána možnost vyplňovat volný čas dle svého zájmu, nejraději by ho vyplnily nežádoucím způsobem. Chlapci požíváním alkoholu, kouřením, zneužíváním omamných látek a krádežemi. Dívky sexuálními aktivitami či přímo prostitucí (ke které byly ve svých rodinách často nuceny). Taková činnost je ve většině případů spojena s další trestnou činností.

Proto je žádoucí, co nejdříve děti z takových negativních rodin umístit ve speciálních etopedických zařízeních. Tím se zabrání negativnímu působení na děti. Ty pokud mají možnost být vychovávány a vzdělávat se pod dohledem, mají naději, že se jejich život bude ubírat správným směrem.

5 Návrh opatření

K volnočasovým aktivitám doporučuji i nadále volný čas dětí v ústavu vyplňovat takovým způsobem, kdy není dán čas na nudu a z ní vyplývajícího závadového chování.

Dále je žádoucí využít rezervy ve volnočasových útvarech. Využít potenciál pedagogických pracovníků a zájmů dětí. Rezervu vidím v zájmových útvarech, rybářském, počítačovém, hudebním a tanečním.

Je nutné se zejména zaměřit na zájmový útvar hudební a taneční. Děti v zařízení, mají k této činnosti vřelý vztah. Je dobré využít jejich bezprostředního a přirozeného projevu a usměrňovat je správným směrem. Tato oblast rozvíjí celou osobnost dítěte. Od estetického cítění, rozvoj řeči, pohybových dovedností až po spolupráci s dalšími členy skupiny. Dá jim možnost viditelného úspěchu a především uspokojení. Ve všech oblastech je důležité podchytit zájem a vrozené předpoklady dětí a pak je dále rozvíjet.

V oblasti pedagogických pracovníků je nutné pečlivě vybírat zájemce o práci vychovatele. Přijímat lidi, kteří jsou morálně na výši, s kvalifikací, všestranných zájmů a dovedností. Kteří dokáží své znalosti a dovednosti těmto dětem předávat a nezaměřují se pouze na autoritářskou výchovu a vojenský dril.

Současným pracovníkům dát možnost doplnění kvalifikace v podobě dálkového studia či kurzů. Poskytnou jim podmínky k uplatnění získaných vědomostí a dovedností ve formě vybavení, prostoru a materiálního zabezpečení.

V neposlední řadě hraje velikou roli i odpovídající ohodnocení práce vychovatelů, jak z finančního tak morálního hlediska.

6 Seznam použité literatura

Základní literatura

Pávková,J., Hájek,B., Hofbauer,B., Hrdličková,v., Pavlíková,A.

Pedagogika volného času. 2. vyd. Praha: Portál, 2001. 229 s. ISBN-7178-569-5

Švingalová,D. Metodické pokyny pro zpracování bakalářských prací. Liberec:TUL, 2003. 43 s. ISBN 80-7083-704-7

Pávková, J. Průvodce studiem oboru pedagogika volného času. Liberec: TUL, 2003, s. ISBN 80-7083-757-8

Hrdličková,V. Pávková, J. Výchovně vzdělávací práce v dětských domovech. 1. vyd. Praha: SPN,1987, publikace č. 4-92-18/1, 219 s.

Pelikán, J. základy empirického výzkumu pedagogických jevů.Praha: Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8

Další literatura

Marhounová,J. Dospívání. 1.vyd. Praha, Emoatie, 1996, 155 s. ISBN 80-901618-7-1

Matějček,Z.Dítě a rodina v psychologickém poradenství.1.vyd.Praha:Tiskařské závody,1992, 223 s. ISBN 80-04-25236-2

Charta výchovy pro volný čas(výňatek). Internet, <http://www6.huji.ac.it/cosell/wlra>

Zákon č. 109/2002 sb. Ze dne 5 února 2002.Výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovná péče ve školských zařízeních. Hlava VI, § 31, Kapesné, osobní dary a věcná pomoc.

7 Seznam příloh

- Příloha č. 1 : „Systém trestů a odměn “ (viz text – str. 20)
- Příloha č. 2 : Budova VÚ DDŠ v Místě (viz text – str. 27)
- Příloha č. 3 : Budova VÚ DDŠ v Místě (viz tex – str. 27)
- Příloha č. 4 : Jízda Krušnými horami (viz text – str. 27)
- Příloha č. 5 : Turnaj v kopané (viz text – str. 27)
- Příloha č. 6 : Návštěva DÚM, Lublaňská, Praha, parník (viz text – str. 27)
- Příloha č. 7 : Noční výsadek (viz text – str. 27)
- Příloha č. 8 : „Kapr bez hranic“ (viz text – str. 28)
- Příloha č. 9 : Sportovní víkend, samostatná příprava pokrmu (viz text – str. 28)
- Příloha č. 10 : Býchorské netradiční klání (viz text – str. 28)
- Příloha č. 11 : Mikulášská diskotéka, Málkov (viz text – str. 28)
- Příloha č. 12 : Šestiboj dvojic „O putovní pohár vedoucí vychovatelky“ (viz text- str. 28)
- Příloha č. 13 : Sportovní víkend, běžky (viz text – str. 29)
- Příloha č. 14 : Karneval (viz text – str. 29)
- Příloha č. 15 : Integrace (viz text – str. 29)
- Příloha č. 16 : Noční výsadek (viz text – str. 29)
- Příloha č. 17 : Matějská pouť (viz text – str. 29)
- Příloha č. 18 : Sportovní víkend, kopaná (viz text – str. 30)
- Příloha č. 19 : Jízda zručnosti na kolech (viz text – str. 31)
- Příloha č. 20 : Pobyt na Alešově chatě, Perštejn – slézání skal (viz text – str. 31)
- Příloha č. 21 : Dětský den, soutěže (viz tex – str. 31)
- Příloha č. 22 : Dětský den ,večerní představení na hradě Hasištejn (viz text – str. 31)
- Příloha č. 23 : 9. ročník Branně orientačního závodu – plán trasy (viz text – str. 31)
- Příloha č. 24 : 9. ročník Branně orientačního závodu – lanovka (viz text – str. 31)
- Příloha č. 25 : Sportovní víkend, plavání – ústavní bazén (viz text – str. 32)
- Příloha č. 26 : Letní pobyt Hamr na Jezeře (viz text – str. 32)
- Příloha č. 27 : Letní pobyt Hamr na Jezeře (viz text – str. 32)
- Příloha č. 28 : Cyklistický kroužek (viz text – str. 34)
- Příloha č. 29 : Dramatický kroužek (viz text – str. 34)
- Příloha č. 30 : Jezdecký kroužek (viz text – str. 34)
- Příloha č. 31 : Keramický kroužek (viz text – str. 35)
- Příloha č. 32 : Kroužek ručních prací (viz text – str. 35)
- Příloha č. 33 : Turistický kroužek (viz text – str. 35)
- Příloha č. 34 : Výtvarný kroužek, malování na sklo (viz text – str. 35)

